

технологии проведения урока. После проведения открытого урока продолжается обсуждение эффективности полученных результатов. Эта методика в основном применяется при работе с молодыми специалистами и учителями второй категории, поскольку они получают помощь при подготовке к уроку, его проведению и последующему анализу.

Мастер-класс, являясь одной из эффективных форм профессионального обучения учителей, представляет собой объединение педагогов вокруг учителя-мастера. В мастер-классы объединяются учителя, желающие получить полную информацию о позитивном опыте учителя-мастера и освоить предлагаемые им программы, методики и технологии.

Целью мастер – класса является создание условий для полноценного проявления и развития педагогического мастерства для профессионального общения по самым актуальным проблемам.

В задачи мастер-класса входят: обобщение опыта работы учителя-мастера по определенной проблеме; передача учителем-мастером, путем прямого и комментированного показа последовательный действий, методов, приемов и форм педагогической деятельности. Важно для мастер-класса совместная обработка методических подходов учителя-мастера и приемов решения им поставленной в программе проблемы. Рефлексия собственного профессионального опыта участниками мастер-класса, а так же оказание помощи участникам в определении задач саморазвития и формирования индивидуальной программы самообразования и самосовершенствования.

В гимназии №7 города Минска распространена такая форма работы с учителями. Совместно с администрацией и Межпредметный инновационный центр гимназии под руководством Зык А.Н, разработана программа проведения мастер-классов учителями-предметниками и учителями начальных классов. На мастер-классе "Использование информационных технологий на уроке музыки в начальной школе", который проходил для учителей музыки города Минска в апреле 2006 года на базе гимназии №7, автор статьи познакомил с методикой использования мультимедийных презентаций на уроке, демонстрируя авторские находки. Была продемонстрированы новинки электронных изданий, которые можно использовать на уроке. Учителям был презентован сайт автора статьи "В мире музыки", которым пользуются не только ученики, но и преподаватели. Учителя познакомились с возможностями Интернета для подготовки к уроку и самообразованию учителя.

Участниками мастер класса "Использование информационных технологий в учебно-воспитательном процессе в начальной школе как средство формирования профессиональных компетенций учителя" стали не только учителя музыки, но и учителя начальных классов гимназии.

Мастер-класс проводился и организовывался совместными силами автора статьи и учителя начальных классов, руководителя кафедры начального обучения Бутусовой О.А. Целью мастер-класса было создание условий для полноценного проявления и развития педагогического мастерства участников мастер-класса на основе профессионального общения по обмену опытом. Учителям были представлены авторские мультимедийные презентации, возможности Интернет-пространства для самообразования педагогов. Интересным, на наш взгляд, были обмен мнениями по вопросу о месте и роли информационных технологий в своей профессиональной деятельности, используя интерактивную игру "Закончи фразу: Я мало использую, или не использую в своей работе ИТ, потому что..."

Учителя обсуждали преимущества и недостатки современных компьютерных технологий в образовании.

Мастер-класс "Использование игровых технологий на уроках музыки" пройдет совместно с учителями начальных классов, воспитателей групп продленного дня и учителей музыки. Мастер-класс "Интегрированный урок: дидактические основы, методика поведения" запланирован совместно с учителями английского языка, так как пройдет на основе интегрированного урока по теме "Знакомство с культурой США. Дж. Гершвин и его творчество. "Rhapsody in Blue".

Таким образом, на наш взгляд, мастер – класс является одной из продуктивной современной формой методической работы, объединяющей все направления учебно-воспитательного процесса, активизируя и мотивируя работу и рост удовлетворенности педагогов собственной деятельностью, жизнь образовательного учреждения, повседневная творческая деятельность всех членов педагогического коллектива совместно с родителями и общественностью, несомненно, будут способствовать утверждению профессионально-личностного, творческого потенциала учителя нового тысячелетия.

1. С.В. Кульневич, В.И. Гончарова, Т.П. Лакоценина. "Управление современной школой", Выпуск №2, Ростов -н/Д: Издательство "Учитель", 2003. – 14 с.

УДК 378

НАРОДНАЯ ПЕДАГОГІКА – ЯК ФАКТАР ВИХАВАННЯ АСОБЫ НАСТАЎНІКА

С.І. Бурла

СІШ № 44

Віцебск, Беларусь

Актуальнасць тэмы выцякае з гуманістычнай парадзігмы сучаснай педагогікі, нацэленай на фарміраванне асобы, магчымай выжыць у складаных сацыяльна-эканамічных умовах і знайсці сваю нішу ў рыначных адносінах, не згубіць чалавечай годнасці. Для гэтага неабходна вырашыць праблему пераадолення супярэчнасцей паміж прагрэсіўнай грамадскай свядомасцю сістэмай нацыянальных і агульначалавечых каштоўнасцей і рэальнымі нормамі мікрасерады, дзе працякае фарміраванне першапачатковага жыццёвага вопыту. Неабходна не толькі далучаць асобу да сістэмы гуманістычных каштоўнасцей, але і выпрацаваць маральна-эстэтычныя ідэалы, навучыць правільнаму выбару ў складаных жыццёвых сітуацыях, падняць маральна-псіхалагічную культуру як самога настаўніка, так і яго вихаванцаў.

Усе вышэй сказанае гаворыць аб тым, што праблема маральнага вихавання асобы, у тым ліку і настаўніка, сродкамі і метадамі народнай педагогікі з'яўляецца адной з найбольш значных для сучаснай педагогікі, але недастаткова распрацаваных у даследчаскім плане. Зыходзячы з гэтага, тэма майго дысертацыйнага даследавання: "Народная педагогіка – як аснова цэласнага працэса фарміравання асобы", над якой працую ўжо некалькі гадоў.

Глубокія пераўтварэнні грамадскага жыцця, якія адбываюцца ў сучасны час, патрабуюць пошуку і абгрунтавання новых падыходаў да арганізацыі вихаваўчага працэса ў агульнаадукацыйнай школе. Выхаванне з'яўляецца стрыжневым элементам фарміравання маральнай культу-

ры асобы. Таму асабліваю актуальнасць у працэсе рэфарміравання сістэмы адукацыі, якая склалася, набывае пошук эфектыўных сродкаў, форм і метадаў выхаваўчай работы, накіраванай на фарміраванне маральных якасцей асобы. Страта былых ідэалаў, сфарміраваных вякамі, ігнаванне станоўчых норм маралі, разбуральная дзейнасць заходняй субкультуры – усе гэта прывяло да зніжэння маральнага аблічча грамадства.

Гаворачы сёння аб адраджэнні духоўнага патэнцыялу нацыі – мы гаворым, у першую чаргу, аб выхаванні высокамаральнай асобы, якая мае ўстойлівы маральны стрыжань, а гэта, перш за ўсё, датычыць настаўніка.

Настаўнік вучыць дзяцей усяму, што ўмее і ведае сам, арганізуючы школьнае жыццё сваіх выхаванцаў, закладваючы інтэлектуальна-маральны патэнцыял будучага нашай краіны. "Прафесійна кампетэнтным з'яўляецца такая праца настаўніка, у якой на дастаткова высокім узроўні ажыццяўляецца педагагічная дзейнасць, педагагічныя зносіны, рэалізуецца асоба настаўніка, у якой дасягаюцца добрыя вынікі ў навучанні і выхаванні школьнікаў" [4, 7]. Тое, як педагог будзе вырашаць свае задачы, якія рашэнні прымаць, наколькі гэтыя рашэнні будуць правільнымі, а педагагічная дзейнасць эфектыўна, залежыць перш за ўсё ад таго, як фармулюе педагог мэты сваёй дзейнасці, што лічыць прыарытэтным у жыцці, які ён сам як асоба і як суб'ект педагагічнай дзейнасці.

Між тым, у народзе ёсць цэласнае ўяўленне аб маральным ідэале, які выпрацаваўся на працягу стагоддзяў; клапатліва захаваны і назапашаны дзесяткамі пакаленняў духоўныя набыткі, маральныя нормы, прынцыпы, традыцыі, псіхалагічныя асаблівасці нацыі – усе гэта знаходзіць адлюстраванне ў народнай педагогіцы.

Народная педагогіка накіравана на развіццё станоўчых асаблівасцей асобы, а яе шматлікія сродкі і метады носяць самабытны, адпавядаючы народнаму ідэалу, характар.

Але, у той жа час, астаецца незапатрабаваным багацейшы выхаваўчы патэнцыял народнай педагогікі, якая на працягу многіх вякоў паспяхова рашала задачу маральнага выхавання асобы, пры дапамозе апрабаваных сродкаў і метадаў.

Сучасныя тэарэтыкі і практыкі педагогікі знаходзяцца ў пошуку эфектыўных сродкаў і метадаў маральнага выхавання асобы, а, між тым, у народнай педагогіцы сфарміравана цэласная сістэма маральнага выхавання, якая становіцца садзейнічала фарміраванню ні аднаго пакалення беларусаў.

На працягу ўсёй гісторыі чалавек быў і застаецца аб'ектам і суб'ектам выхавання. Сучасная тэорыя педагогікі, узбагачаная народным вопытам выхавання, дае магчымасць значна павысіць педагагічную культуру настаўніка і ўпэўніцца ў тым, што народная педагогіка іграе актыўную ролю ў развіцці маральных якасцей асобы настаўніка як складанай часткі агульначалавечай культуры.

"Важным сродкам далучэння настаўнікаў да духоўных каштоўнасцей беларускай нацыі з'яўляецца вусная народная творчасць, фальклор. Выконваючы функцыю аднаго з элементаў любой нацыянальнай культуры, фальклор, тым самым, з'яўляецца дзейсным сродкам самавыяўлення, самасвярджэння, самаўсведамлення. У фальклоры праўляюцца лепшыя рысы нацыі, ідэалы гуманізму" [3, 71].

Вусная народная творчасць (прыказкі, прымаўкі, песні, казкі і г.д.) – бяспэнная народная мудрасць, даступная і блізкая людзям па зместу, кароткая і закончанная па форме, зручная ў выкарыстанні, якая абуджае пачуццё аптымізму і самыя лепшыя чалавечыя якасці. Па сваёй сутнасці вусная народная творчасць стала непісаным законам выхавання, свайго роду маральным кодэксам. Важна, каб настаўнікі імкнуліся часцей выкарыстоўваць яе ў сваім

жыцці, ў працы, і не толькі паяснялі б сэнс і значэнне з пункту гледжання сучасных задач, але і асабістым прыкладам прытрымліваліся прынцыпаў, якія там адлюстраваныя. Засвойваючы вусную народную творчасць, асоба далучаецца да маральных узораў чалавечых паводзін. А выкарыстанне педагогам у працы народнай творчасці – гэта і далучэнне дзяцей да народных скарбаў, гэта і знаёмства з маральна-этычнымі ўяўленнямі свайго народа. Вялікая выхаваўчая сіла вуснай народнай творчасці і ў тым, што яна стварае дабро, справядлівасць, выхоўвае ў чалавека працавітасць, любоў да роднага краю.

У той жа час трэба асэнсоўваць, што народная педагогіка – не толькі захаванне ўзнікшых стагоддзі назад нормаў і правіл паводзін, але і ўзбагачэнне культуры народа, у тым ліку і педагогікі сёння. Яна пастаянна развіваецца, як і ў іншых народаў свету. Асабліва інтэнсіўна працэс развіцця нацыянальнай педагагічнай думкі назіраецца зараз, калі ўсталяваюцца новыя адносіны да педагагічнай культуры. У гэтых умовах ідзе бесперапынны працэс узбагачэння традыцый, узбагачэння новых падыходаў да выхавання, якія выпрацоўваюцца беларусамі. Таму народная педагогіка ўсе ў большай ступені праўляе сябе як агульначалавечая з'ява, як фактар, які садзейнічае развіццю педагагічнай думкі, а таксама развіццю маральных якасцей асобы настаўніка.

Маюцца багатыя этнапедагагічныя даследаванні, прысвечаныя пытанням маральнага выхавання ў народнай педагогіцы, але ў той час не існуе фундаментальных даследаванняў, якія б паказалі, як практычна, у сённяшніх умовах, рэалізаваць у жыцці народна-педагагічныя традыцыі маральнага выхавання.

Навукай і практыкай даказана – выхаванне тады паспяховае, калі яно рэалізуецца ў пэўнай сістэме. Але, на жаль, да сённяшняга часу няма фундаментальных навуковых даследаванняў, дзе б была прадстаўлена цэласная сістэма работы па маральнаму выхаванню на аснове гуманных традыцый народнай педагогікі.

На сённяшні дзень выкарыстанне народнай педагогікі ў выхаваўчых мэтах адбываецца спантанна і безсістэмна, што звязана з адсутнасцю дастатковага ўзроўню навуковых ведаў па народнай педагогіцы і нераспрацаванасцю шляхоў яе рэалізацыі.

Пад уздзеяннем прыродна-геаграфічных і сацыяльна-эканамічных умоў жыцця нашых продкаў, народная педагогіка Беларусі сфарміравала адпаведны тып асобы. Шматгадовыя этнаграфічныя назіранні сведчаць пра тое, што беларус працалюбівы і шчодры, паспраўднаму ўлюбены ў сваю родную зямлю і адданы сваёй справе, паважлівы і гасцінны, вызначаецца развітым пачуццём гуманізму. Беларускія этнаграфы не аднойчы падкрэслівалі ў сваіх даследаваннях сілу і моц народнай педагогікі, прысвечаных пытанням маральнага выхавання. Апора на першародныя крыніцы спадчыны – надзейны фундамент для адраджэння народнай педагогікі ў справе маральнага выхавання асобы настаўніка, яе шырокага грамадскага ўспрымання і прызнання.

Масца шэраг этнапедагагічных даследаванняў, у якіх разглядаецца пытанне маральнага выхавання ў народнай педагогіцы розных нацый і народнасцей і раскрываецца значэнне народных педагагічных ідэй, своеасаблівасць і адрозненне ад іншых. Гэта даследаванні, прысвечаныя асветленню пытанняў народнай педагогікі [азербайджанцаў (А.Ш.Гашымаў), башкір (Т.К.Іскакаў), дагестанцаў (Ш.А.Мірзоеў), рускіх (Ю.А.Рудзь), татар (Я.І.Ханбікаў), туркмен (К.І.Ірліеў), чувашоў (Г.Н.Волкаў) і г.д.]; работы, дзе акцэнціруецца ўвага на рэалізацыі народнай педагогікі ў сямейным выхаванні [тувінцаў (Т.Т.Мунзук), украінцаў (М.І.Стэльмаховіч, Е.І.Свяўка) і г.д.

Асобныя пытанні беларускай народнай педагогікі ацвяляліся ў этнаграфічных працах (В.К.Бандарчык, Л.П.Касцюкавец, Г.А.Пятроўская, Л.В.Ракава), у фалькларыстыцы (Г.А.Барташэвіч, А.С.Фядосік, Р.Р.Шырма, М.А.Янкоўскі), у этнапедагагічных працах (Г.П.Арлова, В.С.Болбас, А.А.Грымаць, С.Н.Снапкоўская, Я.І.Сярмяжка).

Асобна адзначыць трэба працы беларускіх даследчыкаў. У прыватнасці: Г.П.Арлова сканцэнтравала сваю ўвагу на вывучэнні праблемы пераемнасці народнай і навуковай педагогікі ў развіцці тэорыі маральнага выхавання; А.А.Грымаць адлюстроўваў магчымасці выкарыстання этнапедагагічных ведаў у сучасным сямейным выхаванні, звяртаючы ўвагу на выхаванне маральнасці асобы; А.Э.Крываносава акцэнтавала ўвагу на вывучэнні ідэй маральнага выхавання ў народнай педагогіцы беларусаў. На выхаваўчыя магчымасці беларускіх казак, песень, прыказак звярталі ўвагу даследчыкі: Г.А.Барташэвіч, М.Я.Грынблат, К.П.Кабашнікаў, А.С.Ліс, А.С.Фядосік, І.К.Цішчанка.

Рэфармаванне школы, далейшае развіццё адукацыі найцягнейшым чынам звязаны з новымі падыходамі да выхаваўчай работы, дзе пэўнае месца адводзіцца народнай педагогіцы. Канцэпцыі "Аб адукацыі і выхаванні", "Выхаванне ў нацыянальнай школе Беларусі", "Выхаванне дзяцей і моладзі ў Рэспубліцы Беларусь" разглядаюць народную педагогіку як неад'емную частку духоўна-маральнага адраджэння асобы.

Такім чынам, інтэгрэтыўную мэту сучаснай гуманістычнай адукацыйнай сістэмы можна сфармуляваць як фарміраванне самастойнай, свабоднай, творчай асобы на аснове авалодання ёю агульначалавечымі каштоўнасцямі, нацыянальна-культурнай спадчынай, развіццё таленту.

Народная педагогіка – корань, які сілкуе педагогіку сённяшняга дня. Яна дапамагае выхаваць настаўніка не нацыяналістам, а асобай, якая мае дачыненне да ўсяго свету, асобай, якая выгадавана на лепшых культурных дасягненнях чалавецтва, асобай, якая здольна да інтэграцыі ў сусветную культуру і цывілізацыю, асобай якая не згубіла сваёй нацыянальнай самабытнасці [2, 18].

Прымаючы пад увагу вялікую маральную каштоўнасць народнай педагогікі, а таксама той факт, што маральныя каштоўнасці арыентацыі сучаснай моладзі сфарміраваны на недастаткова высокім узроўні, трэба асабовую ўвагу надаць маральнаму выхаванню асобы настаўніка на аснове гуманных традыцый народнай педагогікі.

"Усе гэта сведчыць пра неабходнасць узнёўлення беларускай народнай педагогікі, дзеля таго каб аднавіць яе ў яе ж спрадвечных правах, выкарыстаць народную мудрасць дзеля вырашэння сучасных педагагічных задач" [1, 4].

1. Арлова Г.П. Беларуская народная педагогіка. – Мн.: Нар. Асвета, 1993. – 120 с.
2. Арлова Г.П. Народная педагогіка ў выхаваўчай рабоце школы. – Мн.: ГВЗАТ "Маладняк", 1995. – 160 с.
3. Грымаць А.А. і інш. Народная педагогіка беларусаў. – Мн.: Выд. Ул. Скажун, 1999. – 256 с.
4. Маркава А.К. Псіхалогія працы настаўніка. М., 1993.

УДК 378.013.77

ПРЕЕМСТВЕННОСТЬ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ КАК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА НА ДВУХСТУПЕНЧАТУЮ СИСТЕМУ ОБРАЗОВАНИЯ

О.С. Жук

Академия последипломного образования
Минск, Беларусь

Последние десятилетия истории высшего образования в Республике Беларусь характеризуются ростом числа высших учебных заведений (в том числе негосударственных), получением институтами статуса университетов, стремлением отечественной высшей школы соответствовать мировым стандартам. Интеграция в мировую систему высшего образования системы высшего профессионального образования РБ при сохранении и развитии достижений и традиций высшей школы – вот один из принципов государственной политики, зафиксированный в законе "Об образовании".

Формирование и развитие системы образования в Республике Беларусь осуществляется в соответствии с конституционными требованиями и гарантиями в области образования, обеспечивающими равенство в его получении, единство образовательной системы и преемственность всех ступеней обучения. Структура национальной системы образования базируется на Конституции Республики Беларусь, Законах "Об образовании", "О правах ребенка", "О языках" и других нормативно-правовых документах, регулирующих ее деятельность. Образование подразделяется на основное и дополнительное, включает в себя все виды и формы образовательной деятельности, осуществляемой государственными и частными образовательными учреждениями. Основное образование в республике имеет следующие ступени:

- дошкольное;
- общее базовое;
- общее среднее;
- профессионально-техническое;
- среднее специальное;
- высшее;
- послевузовское.

Реформа высшего образования связана с поиском принципиально новых форм организации обучения, расширением общетеоретической, мировоззренческой и специальной подготовки, обеспечивающей всестороннее развитие свойств личности и профессиональных качеств обучающихся.

Переход на многоуровневую систему образования в Республике Беларусь осуществляется в соответствии с законом "Об образовании в Республике Беларусь" от 29 октября 1991 года, "Положением о многоуровневой системе высшего образования в Республике Беларусь" (приказ Министерства образования №225 от 04.08.1994г.)

Система высшего образования включает две ступени – специалист и магистратура. Выпускник, имеющий диплом специалиста – это человек с высшим профессиональным образованием, обладающий глубокими знаниями в области фундаментальных наук, а также знаниями и навыками, достаточными для ведения производственной, педагогической и научно-исследовательской деятельности. Второй уровень высшего образования – магистратура – ориентирован на научно-исследовательскую и научно-педагогическую деятельность и включающий углубление об-